

บทบาทเภสัชกรกับการใช้ยาในทางที่ผิดของวัยรุ่น

อาจารย์ ดร.ภก.ลือรัตน์ อนุรัตน์พานิช

ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจุบันปัญหาการใช้ยาในทางที่ผิดของวัยรุ่นกำลังทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ในรูปแบบของปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และ ปัญหาเศรษฐกิจในที่สุด

ร้านขายยามีบทบาทสำคัญการแก้ปัญหาการใช้ยาในทางที่ผิดดังนี้

1. บทบาทในการคัดกรองผู้ใช้ยาในทางที่ผิด
2. ส่งเสริมให้เกิดกำลังใจแก่วัยรุ่นไม่ให้ข้องแวะกับยาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ
3. เป็นผู้ให้เบาะแสแก่ ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาของวัยรุ่นในชุมชน

วิธีการที่ร้านขายยามีส่วนร่วมในการป้องกันการใช้ยาทางที่ผิดของวัยรุ่นทำได้ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมการซื้อยาของวัยรุ่น และ การสอบถามเพื่อตรวจสอบป้องกัน

เริ่มต้นจากการไม่ซื้อคัตต่อวัยรุ่น ต้องไม่ใช้สีหน้าของการจับผิด การใช้คำพูดต้องอ่อนโยน เพื่อสร้างความอุ่นใจแก่วัยรุ่น

สิ่งที่ควรสังเกตคือ วัยรุ่นมีอาการหลบส่ายตา ไม่กล้าสบตา หรือท่าทีของการระแวงระวังในการซื้อหรือไม่ เพราะพฤติกรรมเหล่านี้ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นอาจมีเจตนาซื้อยาไปใช้ในทางที่ผิด

เภสัชกร หรือ เจ้าของร้านควรสอบถาม วัยรุ่นว่า จะซื้อยาดังกล่าวไปเพื่ออะไร บางกรณีเขาอาจมีความจำเป็นต้องใช้ยาเหล่านั้น หรือซื้อให้คนที่บ้านก็ได้ แต่ถ้าวัยรุ่นตอบมาว่า ใช้เพื่อบรรเทาอาการไอ หรือ หวัด เภสัชกร หรือ เจ้าของร้านควรมีการซักประวัติเพื่อประกอบการตัดสินใจ เพราะวัยรุ่นที่ซื้อยาเพื่อไปใช้ในทางที่ผิดจะไม่มีอาการที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการจ่ายยา

เมื่อมีสัญญาณของการซื้อยาไปใช้ในทางที่ผิด เภสัชกร และเจ้าของร้าน ควรที่จะปฏิเสธการขายยาให้แก่วัยรุ่น เพราะการขายยาให้แก่เขาจะเป็นการสร้างปัญหาแก่สังคม และบ้านเมือง

อย่าคิดว่าถึงเราไม่ขายยาแก่วัยรุ่น เขาก็จะไปซื้อได้ที่ร้านยาอื่นเพราะถ้าร้านยาอื่น ๆ ที่มีความรับผิดชอบต่องสังคมร่วมมือกันไม่ขายจะทำให้วัยรุ่นเข้าถึงยาเหล่านี้ไปยากขึ้นทั้งการไม่ขายยาแก่วัยรุ่นที่มีแนวโน้มจะนำไปใช้ในทางที่ผิดจะเป็นการแสดงความรักชาติ และรับผิดชอบต่อเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ โดยที่เรายอมสละประโยชน์ที่เราได้จากการขาย แต่รักษาประโยชน์ของสังคมคือคนส่วนใหญ่ สมดังปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรดุสิตเดชวีกิจ กรมพระบรมราชชนก ที่ว่า“ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง”

2. สื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงวัยรุ่นให้มีจิตใจเข้มแข็ง และห่างไกลจากการใช้ยาในทางที่ผิด

ก่อนอื่นต้องเริ่มจากการสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจ มีท่าทีที่เป็นมิตร และเป็นกันเอง นำอุ้มใจ ชวนพูดคุยเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ของวัยรุ่นเพื่อให้ทราบว่าพวกเขา กำลังประสบความกดดัน

อะไรบ้าง เราต้องรับฟังอย่างตั้งใจและไม่ใช่อคติ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี นำเสนอทางเลือกที่เหมาะสม เช่น การออกกำลังกาย การทำสาธารณประโยชน์ เพื่อสร้างการยอมรับ บางครั้งวัยรุ่นต้องการสร้างการยอมรับ จึงใช้ยาในทางที่ผิดร่วมกับเพื่อนเพื่อให้ได้การยอมรับจากการมีอัตลักษณ์ร่วมกัน ดังนั้น เราควรที่จะสร้างโอกาสในชุมชนให้แก่วัยรุ่นกลุ่มนี้ผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ดังกล่าว

ยกตัวอย่างของวัยรุ่นที่เข้มแข็ง และพ้นจากพิษภัยให้รับทราบ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นตัวอย่างในทางเสื่อมเสียจากการใช้ยาในทางที่ผิด

3. การให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาเยาวชน และสาธารณสุขเช่น

ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬาและนันทนาการ ห้องสมุดรวมทั้งโรงพยาบาลชุมชน และศูนย์บริการสาธารณสุข เพื่อให้ทราบปัญหา และ ร่วมสร้างกิจกรรมเพื่อให้วัยรุ่นทราบถึงพิษภัยของการใช้ยาในทางที่ผิด และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งสร้างการยอมรับจากชุมชน

4. พูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองของวัยรุ่นเพื่อรับทราบพฤติกรรม และรวมมือกันชักชวน

ให้ ลด ละ เลิก การใช้ยาในทางที่ผิด

ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคม จึงจำเป็นต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความเข้าใจถึงปัญหาเหล่านี้ โดยต้องแนะนำให้พ่อแม่ให้เวลากับบุตรหลานให้มากกว่าที่เป็นอยู่ การพูดคุยกับบุตรหลาน รวมทั้งการสอดส่องพฤติกรรมที่ผิดปกติของวัยรุ่นเพื่อให้เกิดการรับมือเสียแต่เนิ่นๆ เพื่อการป้องกันปัญหา

นี่คือวิธีการเบื้องต้นในการช่วยแก้ปัญหาการใช้ยาที่ผิดในวัยรุ่น และจะเป็นการป้องกันเยาวชนของชาติจากโทษของการใช้ยาในทางที่ผิด อีกทั้งยังเป็นการทำงานให้พลเมืองของประเทศในอนาคตมีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจในการพัฒนาชาติต่อไป